

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף סז/ב

מר עוקבא הוה עניא בשיבבותיה דהוה רגיל לשדורי ליה ארבע מאה זוזי כל מעלי יומא דכיפורא יומא חד שדרינהו ניהליה ביד בריה אתא אמר ליה לא צריך אמר מאי חזית חזאי דקא מזלפי ליה יין ישן אמר מפנק כולי האי עייפינהו ושדרינהו ניהליה כי קא ניחא נפשיה אמר אייתו לי חושבנאי דצדקה אשכח דהוה כתיב ביה שבעת אלפי דינרי סיאנקי אמר זודאי קלילי ואורחא רחיקתא קם בזבזיה לפלגיה ממוניה היכי עבד הכי והאמר ר' אילעאי באושא התקינו המבזבז אל יבזבז יותר מחומש הני מילי מחיים שמא ירד מנכסיו אבל לאחר מיתה לית לן בה:

רמב"ם פירוש המשניות - מסכת פאה פרק א משנה א

ומה שאמר בכאן גמ"ח אין לה שיעור, רוצה לומר לעזור האדם בגופו, אך שיעזור אותו בממונו יש לו שיעור והוא חמישית ממנו, ולא יתחייב לתת יותר מחמישית ממנו, לבד אם עשה כן במדת חסידות, ואמרו (כתובות דף נ. נ) נמנו באושא להיות אדם מפריש חומש נכסיו למצוה, וביאור זאת ההלכה אצלי מה שאומר, והוא כשהאדם יראה שבויים שהוא חייב לפדותם כאשר צוה הקב"ה, או רעבים או ערומים שהוא חייב להשביעם ולכסות מערומיהם, כמו שאמר די מחסורו אשר יחסר לו (דברים טו), ופירושו למלאות חסרונם כשיהיה מה שיחסר להם או מה שיצטרכו לפדיונם, פחות מחמישית ממנו או כפי חמישיתו, אבל אם יצטרך לתת להם יותר מן החומש, יתן חמישית בלבד ויסתלק מלתת עוד, ולא יהיה עון עליו בהמנעו להשלים כל מה שצריך להם, לפי שצרכם יותר מן החומש, אבל אם לא נזדמן לו דבר מאשר זכרנו, יוציא החומש מן הריוח ולא מן הקרן ויתנהו בצרכי מצות.